

در نهمین گردهم آیی ارایه یافته‌ها و نقد پژوهش فرهنگی سال:

«مبانی استقلال حقوقی حرفه روزنامه نگاری» بررسی شد

و ارشاد اسلامی ادارات کل آموزش و پرورش، موسسات پژوهشی، دولتی و خصوصی، دفتر کل امور اجتماعی وزارت کشور (جهت ابلاغ به استانداری‌ها)، پژوهشگران مستقل و همه اعضای هیأت علمی دانشکده‌های علوم انسانی دانشگاه‌های سراسر کشور و...

- تماس با معاونین پژوهشی دانشگاه‌ها جهت تشریح اهداف طرح و درخواست مشارکت و ارسال طرح‌های پژوهشی پایان یافته

- فراخوان چهارمین دوره پژوهش فرهنگی سال از طریق رسانه‌های جمعی در سه ماهه اول سال در پاسخ به فراخوان این دوره، ۴۰۰ اثر از سوی ۲۵ مرکز علمی، پژوهشی و فرهنگی دولتی، غیردولتی و دانشگاه‌ها و نیز اشخاص از سراسر کشور، به دبیرخانه ارسال شد.

این آثار پس از ثبت و بررسی مقدماتی در گروه‌های ده گانه به تناسب رشته تخصصی دسته‌بندی شدند. درصد آثار شرکت‌کننده که از نظر موضوعی در چهارچوب گزینش دبیرخانه قرار گرفتند، در هر گروه عبارت است از: فرهنگی - اجتماعی ۱۷/۳۴، تربیتی ۱۴/۳۹، ادبی ۱۴/۷۶، هنری ۱۰/۳۳، دینی ۱۲/۵۴، فرهنگ مردم ۴/۷۹، رسانه‌ها

فعالیت‌های دبیرخانه در سال جاری به شرح زیر است: در بخش داخلی پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌های تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری که در سال ۱۳۷۷ پایان یافته‌اند، ارزیابی و برترین آثار انتخاب شد.

در سال جاری به مناسبت بیستمین سالگرد انقلاب اسلامی و یکصدمین سالگرد ولادت حضرت امام خمینی (ره) گروه ویژه‌ای با عنوان «امام خمینی و انقلاب اسلامی» به گروه‌های هشت گانه اضافه شده و مقرر شد در این گروه پژوهش‌هایی که حول دو محور فوق‌الذکر در ۲۰ سال گذشته انجام شده است، مورد ارزیابی و برترین آثار انتخاب شوند. در بخش بین‌الملل نیز ارزیابی، انتخاب و معرفی برترین پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌هایی که در سطح بین‌الملل و در فاصله سال‌های ۱۹۹۲-۹۸ میلادی، توسط ایرانیان و غیرایرانیان انجام شده است و به فرهنگ، هنر، ادب و مسایل اجتماعی و تاریخی ایران پرداخته‌اند صورت گرفت.

فعالیت‌های بخش داخلی

ارسال متن فراخوان به تمامی مراکز علمی و فرهنگی، دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها (رؤسا، معاونین پژوهشی، مسوولین تحصیلات تکمیلی، رؤسای گروه‌ها و...)، ادارات کل فرهنگ

همزمان با روز جهانی ارتباطات، نهمین گردهمایی ارایه یافته‌ها و نقد پژوهش فرهنگی سال با نظرسنجی از روزنامه‌نگاران مطبوعاتی و با عنوان مبانی استقلال حقوقی حرفه روزنامه نگاری که توسط «حسن نمک‌دوست تهرانی تهیه شده بود» برگزار شد و آقایان «دکتر کاظم معتمدنژاد»، «دکتر زاهدی اصل»، «دکتر اسماعیلی» و «کامبیز نوروزی» به نقد و بررسی پژوهش فرهنگی سال پرداختند. پژوهش مذکور در چهارمین دوره معرفی پژوهش برگزیده سال در بخش فرهنگ و رسانه‌ها برگزیده شد.

این گردهمایی، بیست و هفتم اردیبهشت ماه، در سالن اجتماعات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی برگزار شد.

گزارش دبیرخانه پژوهش فرهنگی سال

دبیرخانه «پژوهش فرهنگی سال» پس از برگزاری سه دوره معرفی «پژوهش فرهنگی» در سه سال گذشته، که به معرفی برترین پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌های تحصیلی انجام شده در سال‌های ۱۳۷۰-۷۷ اختصاص داشت، در سال جاری نیز چهارمین دوره معرفی «پژوهش فرهنگی برگزیده» و دومین دوره معرفی پژوهش فرهنگی بین‌المللی را برگزار کرد.

۱۱/۴۳، تاریخ ۵/۵۲، جغرافیا ۳/۶۹، انقلاب اسلامی و امام خمینی (ره) ۵/۲۰.

این آثار در سه مرحله به شرح زیر توسط متخصصین مجرب و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تربیت مدرس، تهران، هنر، تربیت معلم، الزهراء، شهید بهشتی، امام صادق (ع) ... و سازمان‌های علمی و فرهنگی، میراث فرهنگی، بنیاد دایره المعارف اسلامی، پژوهشکده امام خمینی، کتابخانه ملی مورد ارزیابی قرار گرفت.

مرحله اول داوری

در این مرحله کلیه آثار شرکت‌کننده برای سنجش حداقل معیارهای یک پژوهش علمی توسط دو تن از اعضای هیأت داوران هر گروه بررسی شده و با حداقل یک رأی مثبت به مرحله دوم راه می‌یابد.

مرحله دوم داوری

در این مرحله آثاری که در مرحله اول رأی مثبت گرفته‌اند، توسط اعضای هیأت داوران و براساس ملاک‌های استخراج شده از آیین‌نامه (که علمی بودن روش پژوهش، میزان کاربرد نتایج آن در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی کشور، نوآوری در انتخاب موضوع پژوهش، میزان کمک به ارتقاء سطح علمی آن رشته و ... را می‌سنجند) ارزیابی می‌شود و نتایج در فرم داوری این مرحله ثبت می‌شود.

مرحله سوم داوری

در این مرحله هریک از گروه‌ها از بین پژوهش‌هایی که حداقل سه چهارم کل نمره را کسب کرده‌اند، براساس بیشترین امتیاز و اتفاق آراء اعضای هیأت داوران، در جلسات شور نهایی، پژوهش‌های برگزیده گروه را انتخاب و معرفی می‌کنند.

هر گروه مجاز به انتخاب دو اثر برگزیده است. البته گاهی به علت ضعف بودن آثار شرکت‌کننده از جهات مختلف و عدم کسب امتیاز لازم، گروه ممکن است اثر برگزیده نداشته باشند. پژوهشگران هر حوزه باید این نتایج را بیشتر مورد توجه قرار دهند.

فعالیت‌های بخش بین‌الملل

- ارسال متن فراخوان بخش مربوط به شبکه پیام (در کشورهای اروپایی، آمریکا، استرالیا و آسیای جنوب شرقی) - ارسال متن فراخوان به سی و شش مؤسسه شرق‌شناسی و ایران‌شناسی در کشورهای مختلف از جمله فرانسه و همچنین پژوهشگران برجسته ایرانی، انجمن پژوهشگران ایران در انگلستان، فرانسه و آمریکا، نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل و ... از طریق نمایر و در مواردی از طریق مکاتبه

- تماس با تعدادی از موسسات ذکر شده به‌ویژه پژوهشگران برجسته ایرانی به منظور معرفی این برنامه و دعوت به مشارکت

- درخواست همکاری به همراه متن فراخوان از نمایندگی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در اروپا، آمریکا، آسیا و آفریقا با همکاری سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

- انتشار متن فراخوان در مطبوعات

- مکاتبه با دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی و سازمان اسناد و مدارک علمی ایران وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اخذ چکیده پایان‌نامه‌ها و به امانت گرفتن نسخه‌ای از پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان خارج از کشور، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، بنیاد ایران‌شناسی و ...

- اخذ چکیده پایان‌نامه‌ها از سازمان مدارک علمی ایران و شبکه UMI جهت دعوت پژوهشگران آثار مربوط به مشارکت

- تماس با دانشگاه‌ها به منظور اطلاع‌رسانی و دعوت به مشارکت فارغ‌التحصیلان خارج از کشور در این برنامه - آثار شرکت‌کننده در این بخش در رشته‌های تاریخ، هنر و فرهنگ ایران، معماری، جامعه‌شناسی، دینی، ادبی، سیاسی، ارتباطات و ... است.

در این بخش نیز به منظور ارزیابی و انتخاب برترین آثار با متخصصان رشته‌های مربوطه در دانشگاه‌ها، که به زبان انگلیسی، آلمانی، فرانسه و عربی تسلط دارند، تماس حاصل شد و دعوت به همکاری شدند و شیوه داوری و ارزیابی آثار همچون بخش داخلی است.

در این دو بخش ۱۱۰ تن از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مراکز علمی همکاری داشته‌اند.

چهارمین دوره معرفی پژوهش فرهنگی برگزیده سال
باتوجه به اهمیت و نقشی که پژوهش‌های اجتماعی و فرهنگی در شناخت مسایل و مشکلات جامعه و تحول فرهنگی آن در عصر حاضر دارد؛ معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اقدام به انتخاب برترین پژوهش‌های برگزیده اجتماعی و فرهنگی کرده است.

در سه سال گذشته سه دوره مراسم معرفی پژوهش فرهنگی سال، با حضور ریاست محترم جمهوری اسلامی و معاون اول رئیس جمهوری و در جمع باشکوهی از اندیشمندان و پژوهشگران کشور برگزار شد.

در راستای تحقق اهداف «پژوهش فرهنگی سال» از جمله گسترش و تقویت پژوهش‌های فرهنگی و تجلیل از پژوهشگران این حوزه، گام‌های موثری برداشته شد که برخی از اقدامات انجام شده در سه سال اخیر عبارتند از:

- برگزاری مراسم تجلیل از پژوهشگرانی که آثار آنها به عنوان پژوهش فرهنگی سال برگزیده شده و یا مورد تشویق قرار گرفته است.

- معرفی آثار برگزیده و تشویق و پژوهشگران آنها در صفحه پژوهش روزنامه اطلاعات (۱۵ روز یکبار)

- فراهم آوردن امکان نشر آثار برگزیده

- نمایه‌سازی پژوهش‌های ارسال شده به دبیرخانه

پژوهش فرهنگی سال و چاپ فصل‌نامه نمایه پژوهش

- این فصلنامه و خدمات رایانه‌ای مرکز آمار و برنامه‌ریزی

پژوهش‌های فرهنگی و هنری وزارت فرهنگ و ارشاد

اسلامی به تدریج زمینه اطلاع‌رسانی مناسبی را برای

پژوهشگران رشته‌های مختلف علوم انسانی فراهم آورده

است.

- دعوت از پژوهشگران برگزیده و تشویق برای شرکت

در مجامع و فعالیت‌های مهم فرهنگی کشور

- به منظور تشویق گروه زیادی از پژوهشگران

ایران‌شناس و اسلام‌شناس که در حوزه‌های مختلف به

مطالعه فرهنگ، تاریخ، هنر و ادب و مسایل اجتماعی ایران،

در گذشته و حال پرداخته‌اند، دومین دوره انتخاب و معرفی

پژوهش فرهنگی بین‌الملل را در سال جاری برگزار می‌کند.

از سوی دیگر پس از پیشنهادات و پیگیری‌هایی که در

چند سال گذشته صورت گرفت، از سال ۱۳۷۶ روز ۲۵ آذرماه

هر سال با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان

«روز پژوهش» اعلام شد.

در همین راستا معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی ۲۰۲۶ آذر ماه سال گذشته را به عنوان هفته

پژوهش اعلام کرد و ضمن برگزاری مراسم «معرفی پژوهش

فرهنگی سال»، سمینارها و سخنرانی‌هایی در تهران و

استان‌ها با محور توسعه و فرهنگ پژوهش فرهنگی و ...

به حمایت از سازمان‌ها و دانشگاه‌های کشور در برگزاری

همایش‌ها، سخنرانی‌ها و نمایشگاه‌هایی حول محور پژوهش

و پژوهش فرهنگی پرداخت.

اینک در آستانه مراسم چهارمین دوره معرفی «پژوهش

فرهنگی سال» و دومین دوره پژوهش فرهنگی بین‌الملل

هستیم. امید است گام‌هایی که تاکنون به منظور اعتلای

«فرهنگ پژوهش» و «پژوهش فرهنگی» برداشته شده است،

انگیزه، نشاط و شادابی تازه‌ای در میان پژوهشگران

رشته‌های مختلف علوم انسانی و اسلامی ایجاد کند و

موجبات اعتلای هرچه بیشتر فرهنگ و ارزش‌های جامعه

اسلامی ایران را به طور جدی فراهم کند.

اهداف پژوهش فرهنگی سال

- ۱- احیای فرهنگ پژوهش
- ۲- ترغیب نسل نو دانش پژوهان و دانشجویان به پژوهش در مسایل فرهنگی جامعه و پاسخگویی به نیازهای پژوهشی کشور در حوزه فرهنگ
- ۳- تأکید بر اهمیت پژوهش‌های فرهنگی، اجتماعی در مقایسه با پژوهش در حوزه سایر علوم
- ۴- شناسایی مراکز پژوهشی فعال در حوزه فرهنگ
- ۵- معرفی برترین پژوهش‌ها و پژوهشگران حوزه فرهنگ
- ۶- بهره‌برداری از نتایج پژوهش‌های فرهنگی در

برنامه‌ریزی توسعه در کشور

۷- به کارگیری شیوه‌های پژوهشی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های فرهنگی کشور

۸- تثبیت موقعیت و حقوق پژوهشگران حوزه فرهنگ

۹- تقویت همبستگی جامعه پژوهشگران فرهنگی

۱۰- آرزویابی توانایی پژوهشی کشور در حوزه‌های فرهنگ

و ارتقاء آن

۱۱- ایجاد مرکز اطلاع‌رسانی در زمینه پژوهش‌های

فرهنگی و اجتماعی و...

آثار برگزیده و تشویقی در گروه‌های پژوهشی ده‌گانه پژوهش‌های برگزیده

الف. بخش داخلی

جنرفایا:

«گزارش اهمیت کمی و کیفی موقوفات در اقتصاد و سازمان فضایی جامعه در شهر تفت تاکنون»، دکتر مصطفی مومنی، معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۷
فرهنگی - ادبی:

۱- «تصحیح و پژوهشی در شاهنامه» مصطفی جیحونی،

۱۳۷۷

۲- «فانتزی در ادبیات کودکان» محمدهادی محمدی،

۱۳۷۷

انقلاب اسلامی و امام خمینی (ره):

۱- «شعراهای انقلاب اسلامی» «دکتر محمدحسین پناهی» سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۷

۲- «بررسی متون شعراهای انقلاب اسلامی از دیدگاه

تحلیل کلام» بتول علی‌نژاد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد،

دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۷

فرهنگ و رسانه‌ها:

«مبانی استقلال حقوقی حرفه روزنامه‌نگاری -

نظرسنجی از روزنامه‌نگاران مطبوعاتی تهران». حسین

نمک‌دوست تهرانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه

علامه طباطبایی، ۱۳۷۷

فرهنگی - دینی:

«عوامل مؤثر بر حضور و مشارکت مردم در مساجد»

فریبا شایگان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه

طباطبایی، ۱۳۷۷

ب- بخش بین‌الملل

۱- «الهیات در آثار فلسفی و عرفان امام خمینی»

کریستیان بونو، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه سربین، ۱۹۹۵

۲- «بررسی رمان معاصر فارسی» دکتر کریستف بالایی،

انجمن ایران‌شناسی فرانسه، ۱۹۹۸

۳- «اثرات اجتماعی - فرهنگی و اجتماعی - سیاسی

ویدئو در ایران: گفت‌وگوهای عمومی، سیاست‌های دولت و

کشت گرایش‌ها» مهدی منتظر قائم، پایان‌نامه دکتری،

دانشگاه لستر انگلستان، ۱۹۹۸

پژوهش‌های تشویقی

الف. بخش داخلی

فرهنگی - اجتماعی:

۱- «رابطه نشانگان فرهنگی با بردباری اجتماعی» ثریا

بهمن‌پور، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی،

۱۳۷۷

۲- «بی‌هویتی اجتماعی و گرایش به غرب» بررسی

عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به

الگوهای غرب (رپ و هوی‌متال) در تهران، ابوالفضل اشرفی،

پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷

روانشناسی و علوم تربیتی:

۱- «پژوهش در زمینه سطوح و انواع استرس و

راهبردهای مقابله با آن در دانشجوین دوره‌های کارشناسی

دانشگاه تربیت معلم»، عباس هومن، مؤسسه تحقیقات

تربیتی دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۷

۲- «بررسی رابطه ویژگی‌ها و مکان کنترل مادر و فرزند

با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر پایه چهارم

ابتدایی شهر تهران در سال تحصیلی ۷۵-۷۶» گلرخ شلوپری،

پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۷

فرهنگی - هنری:

۱- «تحقیقی برای تهیه فیلمی مستند - داستانی باعنوان

(خاک سرخ)»، خسرو سینایی، (باهمکاری: حمید فرخ‌نژاد،

نریمان چایچی)، مرکز گسترش سینمای مستند تجربی،

۱۳۷۷

۲- «یوتوپیا و سینما» سودابه مجاورری، پایان‌نامه

کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر، ۱۳۷۷

۳- «اصول و قواعد بازیگری (نقش‌پوشی) در شبیه‌خوانی

و روش سنتی تربیت شبیه‌خوان» محمدحسین ناصربحث،

پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده هنرهای کاربردی، ۱۳۷۷

۴- «پژوهشی در موسیقی شش مقام تاجیکی و موسیقی

در ردیف ایرانی»، منصوره ثابت‌زاده، ۱۳۷۷

۵- «انتخاب رنگ مناسب برای فضای آموزشی»، بهرام

صالح صندق‌پور، (با همکاری: دکتر علی دلاور، دکتر جلال

بامدادی، مهدی آصفی، مهندس مهدی نژاد)، سازمان

نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور، جهاددانشگاهی،

۱۳۷۷

فرهنگ و رسانه‌ها:

۱- «تجزیه و تحلیل مطالب ۱۰ هفته‌نامه کشور: ۱۳۷۴،

۱۳۷۵، ۱۳۷۶»، دکتر نجم بدیعی، مرکز مطالعات و تحقیقات

رسانه‌ها، ۱۳۷۷

۲- «بررسی چگونگی ممیزی کتاب در سال‌های ۱۳۲۰ تا

۱۳۵۷ (دوره پهلوی دوم)»، فریبرز خسروی، پایان‌نامه

دکتری، دانشگاه آزاد، ۱۳۷۷

فرهنگی - دینی:

«گزارش نهایی طرح پژوهش تهیه مقیاس اندازه‌گیری

اعتقادات و نگرش مذهبی دانشجوین»، دکتر محمد خناباری

فرد، (باهمکاری: دکتر باقر غباری بناب، دکتر محسن

شکوهی یکتا، دکتر مرتضی نصف، بابک شمشیری)،

دانشگاه صنعتی شریف، ۱۳۷۷

انقلاب اسلامی و امام خمینی (ره):

۱- «سنت و نوسازی سیاسی: نقش رهبری سنتی امام

خمینی در نوسازی ایران»، محمد عابدی اردکانی، پایان‌نامه

دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷

ب. بخش بین‌الملل

۱- «واکسن و صدقه: مطالعه تصورات ذهنی

واکسیناسیون کودکان در ایران امروز» لورانس دنیا کتبی،

پایان‌نامه دکتری، دانشگاه پاریس پنجم (رنه دکارت)، ۱۹۹۵

۲- «رهیافت سیستماتیک و مشارکتی برای بهبود روابط

بین مرتع داران عشایر، دولت و منابع طبیعی در ایران»،

محمد حسین عمادی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه سیدنی،

۱۹۹۵

۳- «سرزمین پارس: اولین خاستگاه پارسیان» محمدتقی

ایمان‌پور، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه منچستر، ۱۹۹۸

۴- «اصول طراحی شهر اسلامی معاصر» - حذف تضادها

در محیط اسلامی، بر پایه نظم و عدل، مطالعه موردی سمنان»

محمد تقی زاده، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه نیوساوت ویلز،

۱۹۹۵

۵- «ایجاد یک شیوه فهرست‌نویسی ماشین خوان

(MARC) برای ایران» مرتضی کوکی، پایان‌نامه دکتری،

دانشگاه نیوساوت ویلز، ۱۹۹۴

در ابتدای مراسم: دکتر زاهدی اصل، ریاست دانشکده

علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی ضمن

خوش آمد گویی به حاضران گفت: تقدیر و تشکر می‌کنم از

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که به عنوان یک حرکت

ارزشمند علمی این حرکات را برگزار می‌کند. وظیفه بود

خدمت برسیم و نکاتی را مطرح کنم از فرصت استفاده

می‌کنم و چند نکته را درباره مسئله بحث امروز مطرح

می‌کنم. ما این روزها در مناسبت‌های مختلف هستیم.

به‌جاست که این ایام را گرامی بداریم. اولین مناسبت روز

جهانی ارتباطات است که متأسفانه آنگونه که شایسته است

با این روز (جز چند مطلب کوتاه در چند روزنامه) برخورد

نشده و شاید از یک بعد بتوان گفت روز جهانی مطبوعات

محسوب نمی‌شود. شاید شرایط سیاسی جامعه یکی از علل

آن باشد که آنهم باز جای تأثر دارد. دومین مناسبت این ایام

که کم‌کم به آن نزدیک می‌شویم حماسه سوم خرداد است

که واقعاً باید یاد و خاطره شهیدای گلگون کفن‌مان را گرامی

بداریم که بایضاً ارزشمندترین چیزهای زندگیشان این فضا را

برای ما فراهم کردند. و باز مناسبت دیگری هم داریم و در

آستانه دوم خرداد هستیم. دوم خرداد سال ۷۶ که ملت ما با

حضور عظیم خودشان به دنیا نشان دادند که خواستار تحول

هستند و از شرایطی که بوجود آورده بودند با رأی‌شان حفاظت

کردند و باز هم در آستانه بازگشایی مجلس ششم هستیم که

امیدهای زیادی به این مجلس بسته شده و ما امیدواریم مجلس بازگشایی شود و بتواند وظایفی را که در قانون اساسی برای آن وضع شده را عمل کند تا مورد حمایت مولکیتش یعنی مردم شهیدپرور قرار بگیرد.

امسال را همه می‌دانیم که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای سال امام علی (ع) نامگذاری کرده‌اند.

طبیعتاً همه ما مسئولیت سنگینی در مقابل این قضیه داریم از جمله مطبوعات و رسانه‌های گروهی در سال امام علی دو بحث از طرف رهبر انقلاب را در بردارد یکی بحث امنیت ملی یک بحث وحدت ملی. ضمن اینکه همه شما بزرگواران می‌دانید که این دو زمینه قابل تفکیک از هم نیست. یعنی امنیت ملی در سایه وحدت ملی امکان‌پذیر است از طرف دیگر وحدت ملی اثر و نتیجه امنیت ملی است. در همین راستا مطبوعات و رسانه‌های ما نقش حیاتی بازی می‌کنند یعنی مطبوعات متوجه و آگاه می‌توانند هم در جهت امنیت ملی اثرگذار باشند و هم در جامعه وحدت‌آفرین باشند و برعکس مطبوعات نه چندان آگاه و خدایی ناکرده مطبوعات نارس می‌تواند و زمینه‌ساز پراکندگی و برهم زنده‌ی وحدت ملی باشند. آنچه مسلم است در شرایط فعلی ما مطبوعات از ابعاد مختلف مورد توجه قرار گرفتند هم مورد توجه دوستان و هم مورد توجه دشمنان. بنده عضو کوچکی از خانواده مطبوعات هستم بنابراین باید با تمام هوشیاری و دقت خودمان نشان دهیم که ما متوجه‌ایم. کاری نداریم که دشمنان و بدخواهان ما خوشحال شوند، وسیله‌ای برای مقابله با ما پیدا کنند و تهدید کردن ما و باز کاری نکنیم که خدایی ناکرده دوستان ما نگران شوند و واژه نداشته باشند که محدودیتی در این رکن چهارم انقلاب می‌تواند فضای خفه‌ای را در جامعه ایجاد کند و آن مهمترین وسیله‌ای که می‌تواند در آگاه‌سازی جامعه مؤثر باشد یعنی مطبوعات بدون وابستگی خاص به دولت، این ابزار از دست مردم گرفته شود توقع ما از مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی و به‌عنوان ارتباط بین مردم و دولت به عنوان حافظ امنیت ملی و ایجاد وحدت ملی یاد می‌کنیم و کلام زیبایی در صحبت‌های رییس‌جمهوری دیدم که نهایتاً بر آگاه‌سازی مطبوعات در جامعه تأکید داشتند، بسیار حائز اهمیت است. امید و انتظار این هست که در مقابل حرکت قانون‌مند مطبوعات، حرکت مقابل هم، قانون‌مند باشد ما تمام فشار را بر مطبوعات می‌آوریم و می‌گوییم حرکت مطبوعات باید قانون‌مند باشد ولی در مقابل، حرکت نهادهای دیگر هم باید قانون‌مند باشد اگر تخلفی در مطبوعات صورت گرفت قطعاً باید با ابزار قانون و از طریق قانون با آن برخورد شود. بنابراین حرکت قانون‌مند مطبوعات می‌تواند در جهت حفظ این سنگر که به نوعی بنده اعتقاد دارم که نوعی سنگر مردمی است در حفظ این سنگر مؤثر واقع شود مطبوعات باید بتواند با آزادی و حفظ حریم‌ها مطالب خود را عنوان کنند و نهایتاً آگاه‌سازی جامعه که امروزه یکی از اساسی‌ترین

بحث‌های ماست در تلاوم انقلاب، انشاءالله در جامعه ما به عینیت برسد. حرف برای گفتن بسیار است اما زمان محدود. به همین اکتفا می‌کنم. در فرصت‌های بعدی بیشتر درد و دل خواهیم کرد. از وزارت ارشاد تشکر می‌کنم ضمن اینکه خوشحالم که به عنوان عضو کوچکی از دانشگاه علامه طباطبایی هستم که اساتید پرتلاش ما و دانشجویان عزیز و گرامی ما اسباب افتخار ما می‌شوند و پژوهش‌های آنها به عنوان پژوهش‌های برگزیده سال انتخاب می‌شود. این، هم جای تشکر از این عزیزان دارد هم از خدای متعال که این مجال را برای این عزیزان مهیا کرد. از مسئولین وزارت ارشاد و به خصوص آقای مسجدجامعی که همیشه لطف خاصی به ما داشته‌اند سپاسگزاری می‌کنم و برای همه شما سلامتی و توفیق آرزو می‌کنم.

حسن نمک‌دوست تهرانی در سال ۱۳۳۹ متولد شده، فارغ‌التحصیل کارشناسی در رشته روزنامه‌نگاری، کارشناسی ارشد علوم ارتباطات از دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی است و درحال حاضر دوره دکتری رشته علوم ارتباطات را در همان دانشگاه می‌گذراند. وی فعالیت حرفه‌ای روزنامه‌نگاری را از سال ۱۳۵۶ آغاز کرده و هم اکنون عضو هیأت تحریریه ماهنامه پیام امروز است. نمک‌دوست در گردهمایی پژوهش فرهنگی سال گفت: نکته اول اینکه بحث استقلال حقوقی حرفه روزنامه‌نگاری را سال‌هاست که دوستان ما مطرح کردند، پیگیری کردند که این بحث جای خود را در مباحث حرفه‌ای ما پیدا کند. هم به عنوان دانشجوی دکتر معتمدزاد و هم به عنوان یک روزنامه‌نگار از این تلاش سالیانه که به خرج دادند تشکر می‌کنم. ایشان در حوزه کارشناسی ارشد این وظیفه را به عهده من گذاشتند که در این موضوع دقت بیشتری کنم. من هم سعی کردم که به عنوان یک دستیار مباحثی را که مدنظر ایشان هست را پیگیری کنم. این پژوهش در حقیقت متعلق به دکتر معتمدزاد است. بخش دوم پژوهش را آقای دکتر بدیمی راهنمایی فرمودند و من بسیار از ایشان سپاسگزارم. بسیار خوشوقت و خوشحال هستم که سرانجام مسئله استقلال حقوقی در سطح وسیعی مطرح شود و متأسف هستم در شرایطی استقلال حقوقی روزنامه‌نگاری را مطرح می‌کنم که تعداد قابل ملاحظه‌ای از همکارانمان در روزنامه‌ها متأسفانه مجبور شدند کار خود را تعطیل کنند و آرزو می‌کنم که هرچه سریعتر این بحث مرتفع شود.

ما عده‌ای از روزنامه‌نگاران، حرفه خود را حرفه‌ای سخت می‌دانیم. حرفه تلخی نمی‌دانیم. امیدوارم روزی برسد که این تلخکامی‌ها برای ما روزنامه‌نگاران از قاعده تبدیل به استثناء شود. بحثی که به صورت فشرده خدمتتان عرض می‌کنم مبانی استقلال حقوقی حرفه روزنامه‌نگاری است. خود من و بسیاری از روزنامه‌نگاران پیش از اینکه این بحث مطرح شود عقیده داشتیم که استقلال حرفه‌ای چیزی هست شبیه آزادی بیان یا به تعبیری استقلال روزنامه‌نگاران از

دولت. این مفهوم کلی باید در این تحقیق به صورت مشخصی بیان می‌شد و بایستی برای آن تعریف نسبتاً مشخصی را ارائه می‌کردیم. بنابراین سرآغاز تحقیق تعریف مقدماتی یا پیشنهاد ما از مبانی استقلال حقوقی بیان شده بحث‌هایی که خدمتتان عرضه می‌شود در حد پیشنهاد است و باید مورد نقد و بررسی قرار گیرد، زوایای مختلف آن شکافته شود، دیدگاه‌های مختلف در مورد آن عرضه شود بنابراین بحثی که ما مطرح می‌کنیم بحث مقدماتی است. در هر حال استقلال حرفه‌ای روزنامه‌نگاران مجموعه‌ای است در هم تنیده‌از:

۱. مقررات

۲. سازوکارهایی که روزنامه‌نگاران را بنا به سرشت ویژه این حرفه از دارندگان دیگر شغل‌ها متمایز می‌کند و برای آنها حقوق مادی و معنوی خاصی قائل است.

باز هم برای اینکه این بحث روشن‌تر شود مواردی مطرح شده که این نکته را عینیت می‌بخشد.

۱. وجود مقررات خاصی در زمینه فعالیت‌های حرفه‌ای روزنامه‌نگاران و مسائل شغلی و استخدامی آنها
۲. وجود نهاد حرفه‌ای روزنامه‌نگاران
۳. برقرار بودن اصول شرفانی و نظام حرفه‌ای
۴. سهم بودن روزنامه‌نگاران در مالکیت روزنامه‌ها و مشارکت و مدیریت واحدهای مطبوعاتی و هیأت تحریریه به ویژه شرکت روزنامه‌نگاران در انتخاب مسؤولان هیأت‌های تحریریه

۵. به رسمیت شناختن و اجرای قوانین و مقررات بین‌المللی برای حمایت از فعالیت‌های حرفه‌ای روزنامه‌نگاران در بخش سوالات پژوهش، نخستین بحثی که پیش می‌آید این است که روزنامه‌نگار کیست؟ ما به چه کسی روزنامه‌نگار اطلاق می‌کنیم؟ همانطور که می‌دانید در فرهنگ تمام کشورها با پدیده‌ای به اسم تعریف روزنامه‌نگار حرفه‌ای مواجه نمی‌شویم در امریکا نمی‌بینیم، اما در مقابل در فرانسه تعریف دقیقی از آن ارائه شده و جنبه‌های مختلف آن شکافته شده. معنی اینکه چرا ما به تعریف روزنامه‌نگار حرفه‌ای احتیاج داریم را دکتر معتمدزاد در دو اصل تعریف کرده‌اند، یکی اینکه بنا بر تجربه‌ای که کشورهای دارای سنت استقلال، دولت هر وقت که خواسته بنا بر تعریف خودساخته‌ای که داشته کسانی را به خیل روزنامه‌نگاران وارد کرده و کسانی را بیرون انداخته، شاید این تجربه برای شما آشنا باشد، کسانی که اصلاً سابقه روزنامه‌نگاری ندارند و هیچ وقت کار مطبوعاتی نکردند و از بیرون به تحریریه تحمیل می‌شوند به عنوان سردبیر، دبیر تحریریه و بالعکس، کسانی که کار حرفه‌ای کرده‌اند هر وقت خواسته باشند بیرون می‌کنند. بنابراین احتیاج داریم بدانیم چه کسی روزنامه‌نگار است. نکته بعد بحث مسئولیتی است که روزنامه‌نگاران در انجام حرفه‌شان دارند.

به هر حال وقتی ما بحث مسئولیت را می‌کنیم بایستی

حدود کار مشخص باشد. چه کسی می‌تواند این مسئولیت را به جا آورد؟ بنابراین فضای استقلال را ملاحظه می‌فرمایید در نکته دوم وقتی تعریف شود که چه کسی روزنامه‌نگار است این نکته مطرح می‌شود که چه کسی می‌تواند این تعریف را برای یک روزنامه‌نگار به رسمیت بشناسد آن موقع بحث صدور کارت هویت حرفه‌ای مطرح می‌شود، باز هم در کشورهای مختلف دنیا مرجع صدور کارت هویت حرفه‌ای روزنامه‌نگاری یا صرفاً نهاد حرفه‌ای روزنامه‌نگاری است مثل سوئد یا ترکیبی از نهاد حرفه‌ای روزنامه‌نگاران و نهاد نماینده هیأت مسوولان. مراحل گرفتن کارت به‌عنوان یک حق اجتماعی بسیار پرداخته شده. در حقیقت باید در دادگاهی حتی از کسی سلب شود. براساس قانون مصوبه سال ۱۳۵۹ مرجع صدور کارت خبرنگاری، دولت تلقی شده اما در دولت جدید، روزنامه‌نگاران این کارت را از وزارت ارشاد دریافت می‌کنند. نکته بعد تعیین قانون خاصی برای استخدام روزنامه‌نگاران است خیلی‌ها معتقدند که روزنامه‌نگاری حرفه خاصی است. من باین بحث موافق نیستم. عده‌ای معتقدند روزنامه‌نگاری حرفه‌ای است سخت و پرمشغله که باید زود بازنشستگی داشته باشد من با این موافق نیستم ما بنا به سرشت خاص رشته‌مان قوانین خاصی را وضع می‌کنیم که امنیت شغلی داشته باشد. روزنامه‌نگاری حرفه‌ایست متشکل از کار پیش‌بینی شده و پیش‌بینی نشده، زمان‌دار و بی‌زمان، کار هنری و فنی. همه این مسایل وقتی مطرح می‌شود احساس نیاز به قانونی می‌شود که همه را در بر بگیرد.

مسئله بعدی استعفا است. در هر شغلی اقتضا این است که وقتی شخص شغل بهتری می‌یابد از کار خود استعفا می‌دهد و به شغل جدید مشغول می‌شود. اما در حرفه ما بسیاری مواقع استعفا به ما تحمیل می‌شود یعنی با تغییر مدیریت نشریه، با تغییر منشی مطبوعات، روزنامه‌نگاران در وضعیتی قرار می‌گیرند که نمی‌توانند در آنجا کار کنند. بنابراین باید سازوکار مشخصی که امروزه به آن استعفا غیر وجدانی می‌گویند در نظر بگیریم. نکته بعدی حق استفاده روزنامه‌نگاران از آزادی بیان است به طور مشخص من در این تحقیق به حق دسترسی به اطلاعات اشاره کردم مقوله نظریه حق دسترسی این است که در حقیقت مالک و صاحب اطلاعات در هر جایی مردم هستند این حق را به صورت امانت به دولت می‌دهند یعنی دولت امانت‌دار اطلاعات است نه مالک اطلاعات. نمی‌تواند اطلاعات را به سادگی از مردم سلب کند. در قوانین امروز دنیا تلاش می‌شود موارد استثنایی که دولت می‌تواند اطلاعات را از مردم به طور خاص و از روزنامه‌نگاران به صورت عام سلب کند بسیار بسیار به دقت بررسی شود. متأسفانه امروز در کشور ما بسیاری از آمار حتی پیش پا افتاده، محرمانه و فوق محرمانه تلقی می‌شود. می‌باید دسترسی روزنامه‌نگار به اطلاعات یکی از مهمترین بحث‌های ما را تشکیل می‌دهد. ما بحثی به عنوان حق نویسنده را مطرح کردیم که علاوه بر حقوق

مادی به حقوق معنوی هم می‌پردازد.

با در نظر گرفتن این مبانی ما تلاش کردیم بحث استقلال حرفه‌ای را به صورت تجربی هم مورد بررسی قرار دهیم ۳۷۴ پرسشنامه را در اختیار روزنامه‌نگاران ۸۳ نشریه قرار دادیم با گرایش‌ها، نوع کارها و مالکیت‌های مختلف و در آن مقطع که سفارشات را دادیم و مینا را بر این قرار دادیم که روزنامه‌نگاران براساس محلی که کار می‌کنند و نوع فعالیتی که انجام می‌دهند چه پاسخی می‌دهند.

درباره نمودار برخورداری از آزادی بیان، شرط ضروری برای انجام کار روزنامه‌نگاری است، میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که در یکی از نشریات وابسته به دولت، نهاد خصوصی غیرمطبوعاتی و نهادهای خصوصی مطبوعاتی کار می‌کنند، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. میانگین نظر روزنامه‌نگاران شاغل در واحدهای مطبوعاتی وابسته به دولت ۴/۴۶۶۷، نهاد خصوصی غیرمطبوعاتی ۴۶/۲۲ و نهادهای خصوصی مطبوعاتی ۴/۶۱۱۴ است. این امر نشان‌دهنده حساسیت بیشتر روزنامه‌نگاران گروه اخیر نسبت به ضرورت آزادی بیان است.

نمودار شماره ۱: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت آنان با لزوم برخورداری از آزادی بیان برای انجام

کار روزنامه‌نگاری

درباره نمودار قوانین باید به صراحت برای مسوولانی که از دستیابی آزادانه روزنامه‌نگاران به منابع خبری و فعالیت مستقل آنها، جلوگیری می‌کنند و یا در این زمینه محدودیت پدید می‌آورند، مجازات تعیین شود میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که دارای تحصیلات در رابطه با حرفه هستند و یا دوره خاصی از آموزش روزنامه‌نگاری را گذرانده‌اند (۴/۴۰۸۲) و روزنامه‌نگارانی که چنین نیستند (۴/۲۱۰۲)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. البته تأکید هر دو گروه روزنامه‌نگار درباره ضرورت تعیین مجازات صریح برای مسوولانی که مانع فعالیت اصلی روزنامه‌نگاران، یعنی تکاپوی خبری، می‌شوند در سطح زیاد و بسیار زیاد است.

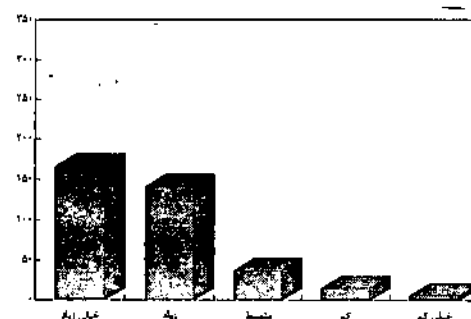
نمودار شماره ۲: فراوانی روزنامه‌نگاران براساس

میزان موافقت با لزوم تعیین مجازات برای کسانی که مانع دسترسی آزاد به منابع خبری و فعالیت مستقل آنها می‌شوند.

درباره نمودار وضع قانون مربوط به استقلال حرفه روزنامه‌نگاری برای تقویت و رفع مشکلات این حرفه ضروری است، میانگین تلقی روزنامه‌نگارانی که تنها به کار روزنامه‌نگاری مشغول هستند (۴/۲۸۷۱) و روزنامه‌نگارانی که شغل دیگری نیز دارند (۴/۱۳۳۳) دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. بنابراین روزنامه‌نگارانی که تنها به حرفه روزنامه‌نگاری مشغول هستند، بیش از روزنامه‌نگاران دیگر به ضرورت تدوین قوانین استقلال حقوقی حرفه اهمیت می‌دهند. میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که دارای تحصیلات در رابطه با حرفه هستند و یا دوره خاصی از آموزش روزنامه‌نگاری را گذرانده‌اند (۴/۳۶۳۲) و روزنامه‌نگارانی که چنین نیستند (۴/۰۵۱۳)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است، گرچه پاسخ هر دو گروه بیانگر توافق زیاد آنان با این ضرورت است.

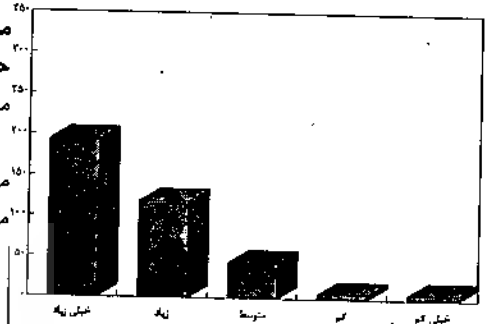
نمودار شماره ۳: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت آنان با ضرورت وضع قانون مربوط به استقلال حرفه روزنامه‌نگاری برای تقویت و رفع مشکلات این حرفه

درباره نمودار وجود تشکل حرفه‌ای برای تضمین استقلال حرفه‌ای ضروری است، میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که دارای تحصیلات در رابطه با حرفه هستند و یا دوره خاصی از آموزش روزنامه‌نگاری را گذرانده‌اند (۴/۳۳۰۰) و روزنامه‌نگارانی که چنین نیستند (۴/۰۵۱۳)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. بدین ترتیب گروه اول نقش مهمترین را نسبت به گروه دوم برای

چنین نهادی قائل هستند.

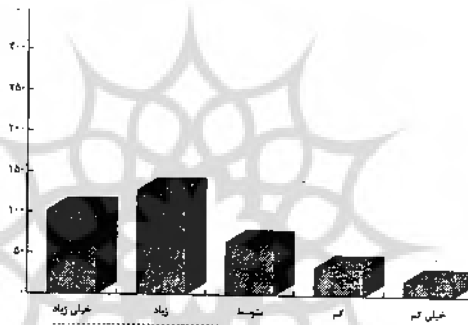
نمودار شماره ۴: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت آنان با ضرورت وجود تشکل حرفه‌ای برای تضمین استقلال حرفه‌ای

میزان موافقت آنان با ضرورت وجود مقررات خاص حقوقی و اخلاقی در زمینه روزنامه‌نگاری برای تضمین استقلال حرفه‌ای

درباره نمودار سهمیم بودن روزنامه‌نگاران در مدیریت تحریریه نشریات برای تضمین استقلال این حرفه ضروری است. میان دیدگاه روزنامه‌نگاران در گروه‌های مختلف درآمدی، تفاوت معناداری وجود دارد.

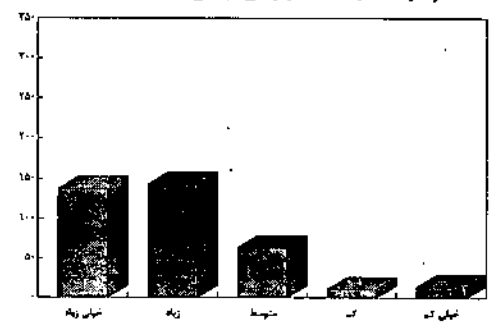
نمودار شماره ۶: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت آنان با ضرورت سهمیم بودن روزنامه‌نگاران در مدیریت تحریریه برای تضمین استقلال حرفه‌ای

درباره نمودار وجود مقررات خاص حقوقی و اخلاقی در زمینه روزنامه‌نگاری برای تضمین استقلال حرفه‌ای خود ضروری است، میانگین تلقی روزنامه‌نگارانی که پیشینه عضویت در یک نهاد حرفه‌ای دارند (۴/۱۹۵۹) و روزنامه‌نگارانی که چنین پیشینه‌ای ندارند (۳/۹۲۲۱)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. دلیل این تفاوت را شاید بتوان در این علت جست که بحث تدوین میثاق یا مقررات اخلاقی در میان روزنامه‌نگارانی که پیشینه عضویت در یک نهاد حرفه‌ای را دارند (خواه در قبل از انقلاب و برای مثال در سندیکای نویسندگان و خبرنگاران و خواه پس از انقلاب و در انجمن صنفی روزنامه‌نگاران)، بیشتر در جریان بوده است.

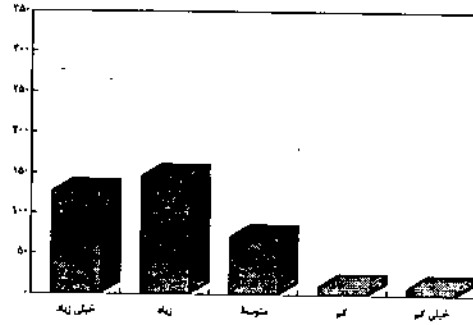
میانگین تلقی روزنامه‌نگارانی که دارای سابقه حرفه‌ای کمتر از ۱۹ سال هستند (۳/۹۵۹۷) و کسانی که بیش از ۲۰ سال سابقه فعالیت روزنامه‌نگاری دارند (۴/۲۵۴۵)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. این تفاوت به تعبیری تأییدکننده استنباطی است که در بالا بدان اشاره شد. باتوجه به نسبت عضویت روزنامه‌نگاران در سندیکای نویسندگان و خبرنگاران در دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی و تدوین دو نظام‌نامه اخلاق حرفه‌ای که در بخش اول بدان‌ها اشاره شد و نبود نهاد فعال حرفه‌ای پس از پیروزی انقلاب اسلامی و فقدان چنین مباحثاتی در میان روزنامه‌نگاران، چنین تفاوتی دور از انتظار نیست.

نمودار شماره ۵: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس

درباره نمودار وجود حمایت‌های بین‌المللی از فعالیت‌های روزنامه‌نگاری برای تضمین استقلال حرفه‌ای خود ضروری است، میانگین تلقی روزنامه‌نگارانی که دارای سابقه حرفه‌ای کمتر از ۱۹ سال هستند (۳/۸۰۸۷) و کسانی که بیش از ۲۰ سال سابقه فعالیت روزنامه‌نگاری دارند (۳/۴۷۲۷) دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. تصور اولیه این است که روزنامه‌نگارانی که قبل از انقلاب کار حرفه‌ای خود را آغاز کرده‌اند، اهمیت بیشتری برای به رسمیت شناخته شدن حمایت‌های بین‌المللی در استقلال حرفه‌ای خود قائل باشند، ولی این آزمون حکایت گر این امر نیست. نکته درخور توجه اینکه پاسخ این روزنامه‌نگاران به پرسش دیگری نیز با روزنامه‌نگاران پس از انقلاب دارای تفاوت معنادار است و آن «میزان آشنایی با حمایت‌های بین‌المللی از فعالیت‌های روزنامه‌نگاری» است. میانگین میزان آشنایی روزنامه‌نگاران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی با این حمایت‌ها ۳/۳۵۷۱ و در سطحی بیش از متوسط است، حال آن که میانگین آشنایی روزنامه‌نگارانی که پس از پیروزی انقلاب کار خود را آغاز کرده‌اند ۲/۴۲ و در سطح نزدیک به کم است.

نمودار شماره ۷: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت با ضرورت حمایت‌های بین‌المللی از فعالیت‌های روزنامه‌نگاری برای تضمین استقلال حرفه‌ای درباره نمودار تشکیلات حرفه‌ای روزنامه‌نگاری

تشکیلاتی است که صاحبان امتیاز و مدیران مسؤول نشریات به وجود آورنده آن هستند. میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که سابقه عضویت در یک نهاد حرفه‌ای را دارند (۲/۱۴۸۵) و روزنامه‌نگارانی که چنین سابقه‌ای ندارند (۲/۴۶۹۶)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است. میانگین نظر روزنامه‌نگارانی که پس از انقلاب فعالیت مطبوعاتی خود را آغاز کرده‌اند (۲/۴۵۷۶) و روزنامه‌نگارانی که قبل از انقلاب به این حرفه وارد شده‌اند (۲/۰۳۶۴)، دارای تفاوت معنادار با یکدیگر است.

هر دو این نتایج قابل پیش‌بینی هستند، همچنان که گفته شد کسانی که به یک تشکل حرفه‌ای می‌پیوندند، به طور معمول به جنبه‌هایی از فعالیت حرفه‌ای واقف هستند. بنابراین برای آنها دلایل این نکته که چرا بانیان یک نهاد حرفه‌ای باید اعضای همان صنف باشد روشن‌تر است. در مجموع پاسخ‌ها در این بخش نشان می‌دهد که روزنامه‌نگاران قویاً موافق آنند که تشکیلات حرفه‌ای را خود به وجود آورند و دیدگاه آنان درباره دو گزینه دیگر نزدیک به مخالف است. نمودار شماره ۸: فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس میزان موافقت با اینکه صاحبان امتیاز و مدیران مسؤول نشریات به وجود آورنده تشکیلات حرفه‌ای روزنامه‌نگاری هستند

مهمترین مسأله حرفه‌ای: سپس از آنان خواسته شد که در فهرستی «مهمترین مسأله حرفه‌ای که به عنوان یک روزنامه‌نگار با آن دست به گریبان هستید چیست؟» را مشخص کنند. جدول زیر با توجه به اینکه بسیاری از پاسخ‌دهندگان به چند یا تمامی موارد مطرح در پرسشنامه اشاره کرده‌اند، تنظیم شده است. براین اساس ۲۲۲

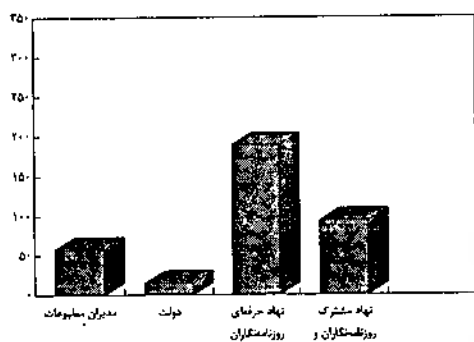
روزنامه‌نگار (۶۲ درصد کل روزنامه‌نگاران)، مشکل اقتصادی را به عنوان مهمترین مسأله حرفه‌ای که با آن دست به گریبانش مطرح کردند. مشکل فرهنگی، کمبود امکانات آموزش حرفه‌ای، مشکل سیاسی و گروه‌های فشار در مراحل بعدی قرار گرفتند.

کارت هویت حرفه‌ای:

درباره کارت خبرنگاری دو نوع پرسش با روزنامه‌نگاران در میان گذاشته شد. ابتدا از روزنامه‌نگاران در دو سؤال خواسته شد تا میزان گره‌گشا بودن کارت خبرنگاری نشریه و کارت‌های صادر شده از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد

نظر روزنامه‌نگاران درباره مهمترین مسأله حرفه‌ای که با آن دست به گریبانشند

مسأله	تعداد	درصد در کل پاسخ‌دهندگان
مشکل اقتصادی	۲۲۲	۶۲٫۰
مشکل فرهنگی	۱۲۴	۳۳٫۲
کمبود امکانات آموزش تخصصی حرفه‌ای	۱۲۱	۳۲٫۴
مشکل سیاسی	۱۰۲	۲۷٫۳
گروه‌های فشار	۱۰۱	۲۷٫۰

دکتر کاظم معتمدنژاد، استاد علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی در نقد و بررسی پژوهش برگزیده سال گفت:

«آزادی» در کنار «استقلال» شعار محوری انقلاب بود و مطبوعات نیز باید در کار اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مردم از موضوعات، این نکته را مدنظر داشته باشند. نیاز ما فقط آزادی مطبوعات نیست، بلکه مطبوعات و روزنامه‌نگاران نیز باید مسئولیت‌ها را هم در نظر بگیرند تا بتوان حداکثر استفاده را از آزادی کرد. طبیعتاً ما در این شرایط به دنبال آگاهی‌ها و تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی هستیم.

مشکل ما تاکنون آزادی مطبوعات بوده که موفقیت‌های زیادی در این زمینه به دست آورده‌ایم و اکنون برای تحکیم این آزادی، باید به دنبال حاکمیت قانون باشیم. نکته مهم در استقلال حقوق مطبوعات، استقلال اقتصادی مطبوعات است. باید مطبوعاتی داشته باشیم که روی پای خودشان باشند و متکی به کمک‌های دولت نباشند.

ما در کنار قانون مطبوعات که معمولاً مقررات تأسیس و اداره مطبوعات را در بردارد، نیاز به قانونی داریم که روزنامه‌نگار را به رسمیت بشناسد و تعریف کند که روزنامه‌نگار کیست و حقوق و وظایف آن چیست. انتظار می‌رود مجلس در این مورد اقدام کند.

ما نیاز به نهادهای حرفه‌ای داریم. نخستین محور استقلال حرفه‌ای، داشتن نهادهایی حرفه‌ای است که خود روزنامه‌نگاران آن را ایجاد کرده باشند و دومین محور، استقلال اقتصادی مطبوعات است. وضع مقررات اخلاقی حرفه‌ای به عنوان سومین محور استقلال حرفه‌ای

اسلامی را در کارهای خبری براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) تعیین کنند. میانگین نظر روزنامه‌نگاران درباره تأثیر کارت خبرنگاری نشریه ۲/۸۲۳ و درباره کارت‌های وزارت ارشاد ۲/۷۸۷ بود. بدین ترتیب روزنامه‌نگاران نقش هر دوی این کارت‌ها را در کارهای خبری حتی از متوسط نیز کمتر می‌دانستند. نکته درخور توجه درباره کارت‌های وزارت ارشاد این است که ۱۹۶ روزنامه‌نگار (۵۲/۴ درصد نمونه آماری) نظری ابراز نداشتند و بسیاری از آنها در کنار این پرسش اظهار داشته‌اند که اساساً چنین کارتی ندارند.

نظر روزنامه‌نگاران درباره مهمترین هدف تشکیلات حرفه‌ای روزنامه‌نگاران

هدف	تعداد	درصد به کل پاسخ‌دهندگان
دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران در برابر دولت و دفاع از آزادی بیان	۲۶۱	۶۹٫۸
کسب حقوق اقتصادی روزنامه‌نگاران	۱۵۹	۴۲٫۵
دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران در برابر صاحبان امتیاز و مدیران مسؤؤل	۱۵۱	۴۰٫۴
فراهم کردن امکانات آموزش حرفه‌ای	۱۰۹	۲۹٫۱

○ مهمترین هدف نهاد حرفه‌ای: سپس از روزنامه‌نگاران پرسیده شده بود که «مهمترین هدف تشکیلات حرفه‌ای روزنامه‌نگاران را چه می‌دانید؟». در این مورد نیز بسیاری از پاسخ‌دهندگان به چند یا تمامی موارد مطرح در پرسشنامه اشاره کرده‌اند. بر این اساس «دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران در برابر دولت و دفاع از آزادی بیان» مهمترین هدفی است که از نظر روزنامه‌نگاران، انجمن حرفه‌ای باید در پی تحقق آن باشد (۲۶۱ روزنامه‌نگار، ۶۹/۸ درصد کل پاسخ‌دهندگان). کسب حقوق اقتصادی، دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران در برابر صاحبان امتیاز و مدیران مسؤؤل و فراهم آوردن امکانات آموزشی در مراحل بعد قرار دارند.

مطبوعات و ما نیازمند «شورای مستقل مطبوعات از منتخب روزنامه نگاران و استادان علوم ارتباطات» هستیم تا همچون نظام پزشکی که بر کار پزشکان و مسائل آنها نظارت می کند، بر کار مطبوعات نظارت کند. کسی نباید مسائل خاصی را به تحریریه ها تحمیل کند و خود تحریریه ها باید سردبیر و شورای سردبیری را انتخاب کنند.

کامبیز نوروزی در ادامه جلسه گفت: زمانی که دوستان بزرگوار به بنده امر فرمودند که در این جلسه با عنوان نقد پژوهش آقای نمک دوست شرکت کنم گفتم شایسته نیست که کار علمی و تخصصی یک گروه چند صد ساعته را که با حضور دکتر معتمدنژاد به عنوان استاد راهنما بودند من برایش حکم صادر کنم.

بنده به علت کم بودن وقت نمی خواهم درباره جزئیات پژوهش نظر دهم و حق مطلب ادا نخواهد شد. من اینجا این نکته را عرض می کنم که شاید حالا فقط به بهانه این رساله این نکته را بگویم و آن دقیقاً مفهوم استقلال حقوقی حرفه روزنامه نگاریست من می خواهم در وجه درونی مفهوم صنفی روزنامه نگاری صحبت کنم یعنی بیشتر از منظر جامعه شناسی عمومی به این مفهوم نگاه کنم مفهوم آزادی مطبوعات این است که ما از حاکمیت سیاسی انتظار داشته باشیم که آن را تأمین کند. مفهوم استقلال مفهومی است که باید از خود صنف بریاید به تعبیر دیگر با وضع و تصویب استقلال صنفی پدیدار نمی شود. صنف مطبوعات یا صنف روزنامه نگاری یک صنف بسیار حساسیت برانگیزی است از جهاتی یک صنف منحصر به فرد است.

آزادی بیان برای یک روزنامه نگار یک وسیله کاری است مثل ابزار اولیه یک پزشک است. در بررسی آقای نمک دوست وقتی از روزنامه نگاران می پرسد شما بزرگترین دغدغه تان چیست؟ گفتند مشکلات اقتصادی. پرسیدند بزرگترین مشکلات تان چیست؟ گفتند تأمین آزادی بیان. مغایرتی بین این دو وجود ندارد برای اینکه یک روزنامه نگار بتواند فقط تأمین شغلی داشته باشد وسیله اش باید فراهم شود و وسیله آن آزادی بیان است. آزادی بیان نباشد روزنامه نگار نمی تواند کار کند. لذا از همین منظر است که صنف روزنامه نگاری، صنفی منحصر به فرد و ذات و طبیعت شغلی است در مقابل قدرت حاکم است. مشکل هم از همین جا شروع می شود که معمولاً تجربه های جامعه شناسی سیاسی نشان می دهد که هیچ دولتی پیشقدم نمی شود که گروهی درست کند که این گروه علیه خودش باشد. استقلال

صنفی روزنامه نگاران مفهومی است که به کثرت استعمال حادث می شود نه به وضع. ما بیش از آنکه نیازمند بررسی تعامل استقلال صنفی مطبوعات باشیم باید در جستجوی موانع آن باشیم.

مهمترین مانع آن هم، عدم توسعه مطبوعات است. پدیداری و استمرار آزادی مطبوعات خواه ناخواه به توسعه مطبوعات می انجامد و به توسعه گروه صنفی مطبوعات هم منتهی می شود. ما شبیه یک شعبه حقوقی هستیم این کمتر ممکن است در جامعه اتفاق بیفتد چون رشدش بسیار سطحی و کند است، ما در مقایسه با سال های گذشته متوجه می شویم که همین صنف کمی توسعه پیدا کرده، در واقع عدم توسعه صنفی یکی از مهمترین عوامل ضعف یا استقلال است تعریفی که من از آقای نمک دوست درباره استقلال حقوقی حرفه روزنامه نگاری در رساله ایشان خواندم در واقع تعریف هویت صنفی است. یعنی ضوابط تفکیک یک شغل از مشاغل دیگر. این یک هویت شغلی است. استقلال صنف روزنامه نگاری از سایر صنوف مورد توجه قرار گرفته و تصور می کنم معنی اصلی این تز، استقلال صنفی روزنامه نگاری از دستگاه قدرت است. چون بخشی از هویت شغلی موجود و شکل گرفته است.

موازین استقلال حرفه ای در کاری مثل روزنامه نگاری و به طور کلی در صنوف به وسیله خود. صنف ایجاد می شود؟ ما صنوف تخصصی به معنای اخص کلمه نداریم. در کشور ما هویت مشترک صنفی شکل نگرفته، حکومت برای کنترل صنف آمده نه برای دادن قانون. قانون نظام پزشکی، قانون سردفترها برای کنترل صنف است نه برای دادن استقلال صنف.

اخلاق جز علوم دستوری است اما خود اخلاق دستوربردار نیست و اینکه ما بخواهیم از طریق اخلاق به علوم برسیم امکان پذیر نیست. تأکید مکرر بر موجودیت صنفی از نظر من اهمیت دارد اگر چالش های صنفی امروز را ببینیم با دیروز قابل مقایسه نیست. امروز مفهوم حق بیکاری روزنامه نگاران را داریم که در گذشته نداشتیم. من شخصاً از رساله ایشان بسیار استفاده کردم و از ایشان تشکر می کنم.

دکتر اسماعیلی از دیگر میهمانان جلسه بودند که پژوهش را از دید حقوقی موردنقد قرار دادند و افزودند: این رساله را من بدون مبالغه با اشتیاق و حرص تا آخر خواندم. موضوع را از لحاظ نیازهای جامعه امروز و مقتضای زمان و هم از لحاظ جسور بودنش بسیار پسندیدم. ایشان دو یا سه بار اشاره کردند که در این

زمینه به کتابها یا منابع خوبی دست نداشتند و منابع ایشان کتاب های دکتر معتمدنژاد بوده است، پس زحماتش قابل سپاس است و عنوان پژوهش برگزیده براننده است.

رساله ایشان می تواند مقدمه ای برای چندین رساله باشد، موضوع بسیار خوب است و محقق بسیار زحمت کشیده، استاد مشاور و راهنما بسیار استقلال داشته و پایه گذار بلامانع این مباحث بودند. وقتی دکتر معتمدنژاد این چهار نیاز اساسی جامعه را برشمردند با پشتکار بی نظیری که دارند هر چهار موضوع را پیگیری کردند و مشاور محترم که توانسته با نظرات مشورتی و ارشادی از جوانب مختلف بحث را بپروراند، وی در ادامه افزود: دانشکده علوم اجتماعی متولی این مباحث است و سال هاست که پژوهش های برگزیده از اینجاست. از گروه های مختلف باید تشکر کرد. وی همچنین افزود: ارزش واقعی این کار با نقدش بسیار بیشتر نمایان می شود. رئوس بعضی از مهمترین آنها:

۱. مسایل و مشکلات مربوط به فصل بندی ها که ایشان جدا کردند. به نظر بعضی از این فصول با ضابطه مشخصی جدا نشده اند.

مقدمه ای که آورده با این تعریفی که ایشان کردند درست نیست، بعضی از بحث ها را می شد به مقدمه اضافه کرد. گاهی من به نظرم می رسد که بین مبادی و مسایل این بحث خلطی صورت گرفته. گذشتگان ما اشاره کردند که سه بخش تحقیق باید جدا شود.

۱- مبادی: یعنی پیش فرض مسایل که باید به عنوان زمینه داده شود.

۲- مسایل

۳- واقعیت ها

ایرادهای نگارشی و ادبی دارد، که اینها مهم نیست با ویراستاری حل می شود. توصیه من این است که حتماً از لحاظ ویراستاری حقوقی اجرا شود. تقصیر ایشان نیست ولی اگر توجه کنند و موارد نقص را بردارند خیلی رساله مفیدتری خواهد بود. مثلاً ایشان در ص ۹۴ استناد قانونی تشکیل انجمن صنفی روزنامه نگاران قانون ۸۰/۷۸۶ هیأت وزیران عنوان کردند که مربوط به مجلس است.

در ص ۱۱۳ حضور هیأت منصفه در قانون ۱۰۴ سال ۱۳۶۴ مجلس تصویب شده، اصل بحث درست است اما در نحوه استدلال اشتباهی هست. این نکات ریزی است که می شود سریع از آنها رد شد و تحقیق را کامل تر کرد. ایراد دیگر که به ما حقوقی ها برمی گردد نه به ایشان چون منبع نیافتند به منابعی رجوع کردند که اعتبار

راهبری ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای

کتابی با کاربردی آسان، قابل فهم، راهنمای کاربران و مرجعی مفید برای حداکثر بهره‌برداری از ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای.

مایکروسافت با انتشار ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای قویترین و جذابترین تجربه را برای کاربرانش به ارمغان آورد. کاربران در هر سطحی از مهارت کار با ویندوز که قرار داشته باشند با استفاده از این کتاب، جواب سؤلهایی را که در مورد به کارگیری این وسیله دارند مستقیماً از بخش انتشارات مایکروسافت دریافت می‌کنند؛ از روشهای دقیق جزئی تا توضیحات کاملتر و ارجاعات گسترده. این حجم اطلاعات به شکلی مناسب برای جستجو عرضه شده است تا کاربران به سادگی بتوانند پاسخ سؤلهای خود را در مورد وظایف و عملکردهای این سیستم عامل نسل آینده به دست آورند. این اطلاعات شامل کار با ویندوز اکسپلورر، Active Desktop، خدمات دایرکتوری فعال، تنظیمات تجهیزات جانبی و نرم‌افزارها، دسترسی به اینترنت، توانایی‌های آسان مدیریت شبکه و بسیاری دیگر است. کتابی قابل درک با کاربردی آسان و مملو از توصیه و مثال از خیرگان نرم‌افزار در مورد چگونگی بهره‌برداری بهینه از ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای، پشتیبانی و مطمئن و مسئولانه برای کاربران ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای مستقیماً از بخش انتشارات خود مایکروسافت، حاوی جوابهایی آماده در مورد عملیات و وظایف خاص این نرم‌افزار نسل آینده، سیستم‌های عامل شامل کار با ویندوز اکسپلورر، Active Desktop و دایرکتوری فعال؛ تنظیمات اولیه نرم‌افزارها و لوازم جانبی؛ دسترسی به اینترنت؛ و مشخصه‌های مدیریت ساده شبکه.

کتاب همه چیز از جوابهای مختصر برای کاربران مبتدی تا توضیحات کامل برای کاربران پیشرفته را دربر دارد و طوری طراحی شده است که خریداران بسیار از آن راضی هستند؛ تصاویر واضح، دستورات پله‌پله، خلاصه هر فصل، ایندکس کامل و چاپ دورنگ برای جستجوی آسان از مشخصات دیگر آن است.

- راهبری ویندوز ۲۰۰۰ حرفه‌ای
- کرگ استینسون، کارل زیشرت
- مایکروسافت، ۲۰۰۰
- ۹۰۷ ص؛ ۳۹/۹۹ دلار آمریکا

ندارند. در آن کتاب‌ها حرف‌هایی نوشته شده که ایشان استدلال اشتباه کرده است. تناقضی در نوشته ایشان بوجود آمده. در ص ۳۹ حق دسترسی به اطلاعات در قانون ایران نوشته شود.

البته که پیش‌بینی شده اما ضمانت اجرا ندارد پس عملاً متروک مانده.

نکات محتوایی بیشتر جنبه سوال دارد که می‌خواستم ایشان توضیح دهند.

۱- راجع به عنوان این پژوهش ایشان در عنوان رساله گفته‌اند مبانی استقلال حقوقی و بر همین پیش رفتند و درست است و ما علاوه بر این عنوان دیگری از دکتر معتمدنژاد داریم به اسم مبانی حقوقی استقلال حرفه روزنامه‌نگاری.

ما کدامیک را می‌خواهیم بحث کنیم؟ این دو با هم فرق دارد؟ کاش این نکته را اضافه کنند که فرق اینها چیست؟

۲- نکته بعد استفاده کردند از فرمایشات دکتر معتمدنژاد درباره جرایم مطبوعات، جرایم مطبوعاتی از موضوعاتی است که سهل است و ممتنع.

اما نکته واضح آن اینست که جرم مطبوعاتی در تمام دنیا مثل جرم سیاسی است چرا که محکوم به حسن نیت تلقی می‌شوند.

توهین، یکی از جرایم مطبوعاتی است که حدود ۹۰ درصد جرایم مطبوعاتی را تشکیل می‌دهد. ولی آیا توهینی که در جرایم مطبوعاتی می‌شود، مثل توهینی است که در رخ کسی به کسی می‌کند.

اصل برای ما انگیزه است، روزنامه‌نگاری که از قصد نیت توهین می‌کند از حیث منصفه برخوردارند و همیشه دادگاه آنها علنی است اینها جز امتیازاتی است که به مجرم مطبوعاتی می‌دهند.

من گفتم که جرایم مطبوعاتی را مثل جرایم سیاسی تلقی می‌کنند، اما با حسن نیت. بعضی‌ها قسمت اول حرف من را یکسان گرفتند که اصلاً اینطور نیست. در اینجا هم نیش قلم ایشان به این سمت رفته که جرایم مطبوعاتی در مواردی خاص از جرایم سیاسی پیروی می‌کند. روزنامه‌نگاری با دلایل متفاوت باید دارای استقلال حقوقی باشد. مواردی که باید به این تحقیق اضافه شوند:

۱- به موانع استقلال به طور مستقل پرداخته نشده است.

۲- به درگیری‌های درونی مطبوعات و رقابت‌های ناسالمی که وجود دارد اشاره شده است.

۳- فواید این استقلال باید ذکر شود.

امیدوارم با این تغییرات جزئی این تحقیق بسیار ارزشمندتر در اختیار علاقه‌مندان قرار بگیرد.

در پایان مراسم، جلسه پرسش و پاسخ انجام شد.